

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE

Petra Buljević Zdjelarević / Ured za odnose s javnošću
Institut Ruđer Bošković / +385 99 267 9514 / @buljevic@irb.hr

Hrvatska je ključan partner u jednom od najvećih energetske projekata današnjice

Cilj fuzijskih istraživanja je riješiti problem rastuće svjetske potrebe za energijom proizvodnjom čiste, jeftinije i neograničene energije uz pomoć fuzijskog reaktora.

ZAGREB, 23. 9. 2022. - Hrvatska je ravnopravni partner u jednom od najvećih energetske projekata današnjice, potvrdilo je skoro tisuću znanstvenika, stručnjaka i predstavnika industrija iz Europske unije, Velike Britanije, Kine, Japana, Južne Koreje i Sjedinjenih Američkih Država, okupljenih u Dubrovniku u sklopu 32. Simpozija o fuzijskoj tehnologiji (SOFT 2022). Riječ je o jednom od najprestižnijih događanja u ovom području istraživanja u Europi, kojeg je u Hrvatsku doveo Institut Ruđer Bošković (IRB).

Simpozij su uz ministra znanosti i obrazovanja Radovana Fuchsa, otvorili dubrovačko-neretvanski župan Nikola Dobroslavić i dubrovački gradonačelnik Mato Franković, a dobrodošlicu su kao organizatori konferencije poželjeli ravnatelj IRB-a dr. sc. David M. Smith, te dr. sc. Tonči Tadić i dr. sc. Iva Bogdanović Radović. Na veliko zadovoljstvo svih sudionika, uzvanicima se pridružio novoizabrani generalni direktor Međunarodnog termonuklearnog eksperimentalnog reaktora – ITER, dr. sc. Pietro Barabaschi.

"Iznimno sam ponosan jer smo uspjeli u Dubrovnik dovesti svjetske fuzijske znanstvenike i stručnjake, direktore ključnih organizacija, poput Europske agencije za fuziju, predstavnike Europske komisije i Europske zajednice za atomske energije (EURATOM), te čak 50 sudionika u sklopu industrijskog dana. Jasno smo pokazali da se Hrvatska pozicionirala uz rame naprednih zemalja kad su fuzijska istraživanja u pitanju" navodi dr. sc. **Tonči Tadić**, predsjednik međunarodnog organizacijskog odbora konferencije SOFT 2022 s IRB-a.

Svoju ulogu u svjetskim fuzijskim istraživanjima hrvatski znanstvenici, okupljeni u sklopu Hrvatske fuzijske istraživačke jedinice pod koordinacijom IRB-a, dokazali su već nebrojeno puta. Primjerice, analiza čestica prašine u fuzijskom reaktoru koju su proveli ruđerovci bila presudna za postignutu rekordnu energiju fuzije prošle godine. Uz to, hrvatski fuzijski istraživači sudjeluju i u modeliranju plazme za fuzijske reaktore, te razvoju materijala za fuzijsku elektranu jer se na IRB-u nalazi jedna od četiri europske 'dual beam' komore, što hrvatske znanstvenike svrstava uz rame Njemačkoj, Francuskoj i Velikoj Britaniji.

"Sudjelujemo u dizajnu niza komponenti i tu smo od samog početka, uz priličnu pomoć Ministarstva znanosti i obrazovanja", izjavio je dr. Tadić i najavio kako bi se prva, demonstracijska fuzijska elektrana trebala realizirati sredinom stoljeća.

U sklopu simpozija SOFT 2022, pod pokroviteljstvom Europske komisije, dodijeljene su i tri nagrade SOFT Innovation u vrijednosti od stotinu tisuća eura, a održan je i vrlo uspješan industrijski dan.

"Ključan trenutak industrijskog dana i veliki dobitak ovogodišnje konferencije za nas jest da su se konačno sastale koordinatori hrvatske znanstvene industrije iz Hrvatske gospodarske komore (HGK) sa svojim španjolskim kolegama, te da ćemo uskoro ići u jače povezivanje ove dvije partnerske organizacije, što je i predviđeno Memorandumom o razumijevanju, koji je potpisan između naše dvije zemlje još 2018. godine, ali što do danas nije materijalizirano. Cilj je svakako jačanje uloge Ureda za vezu s fuzijskom industrijom pri HGK-u, kako bi se olakšalo našim tvrtkama dobivanje poslova u fuziji." objašnjava dr. sc. **Tonči Tadić**.

"Posla u fuziji za naše tvrtke će sigurno biti. Za nas je bitno da preuzmemo model naših prijatelja Španjolca koji su oformili svoju koordinaciju znanstvene industrije. To udruženje okuplja sve tvrtke koji su radile na poslovima koji su na bilo koji način povezani s tehnologijom potrebnoj fuziji, i to od lijevanja posebnih betona, do transporta teških tereta na nemoguće lokacije, upravljanjem složenih projekata i sl. Oni su postavili okvir za suradnju vrlo široko. Kod fuzije govorimo o poslovima u vrijednosti od oko dvije milijarde eura godišnje. Stoga, moramo našim tvrtkama neprestano ponavljati da u ovim projektima ima mjesta i za njih jer su kvalificirani i imaju ekspertize i znanja, ako ne izravno, onda kao partneri ili podizvođači kolegama iz Španjolske ili drugih većih članica EU-a. Tu je važna uloga Ureda za vezu s fuzijskom industrijom pri HGK-u, radi takvog umrežavanja" ističe dr. **Tadić**.

U fuzijskim poslovima sudjeluje već nekoliko hrvatskih tvrtki - Inetec, Primakon, Đuro Đaković Montaža, MS Mont i Monting Power Systems, dok je na listu dobavljača za fuzijske poslove, a za čije uvrštenje treba proći stroge kontrole, upisano dvadesetak domaćih kompanija, jednako kao u Austriji i Finskoj.

Ove podatke potvrđuje i Europska agencije za fuziju (F4E). Naime, kako navodi dr. Tadić, kad se pogleda prikaz ostvarenih ugovora i poslovanja naših tvrtki, onda se Hrvatska upadljivo ističe po uspješnosti u odnosu na ostale zemlje ove veličine pa i one u našem susjedstvu, od Slovenije do Češke. Međutim, kao član upravnog odbora agencije F4E, dr. Tadić naglašava da to nije dovoljno.

"Mi možemo ostvariti bitno više poslova. Projekt DONES je primjer gdje će se ovakav potpora s većim sudjelovanjem naših tvrtki uistinu moći ostvariti," zaključio je dr. Tadić.

Ovakva očekivanja prvog čovjeka fuzijskih istraživanja u Hrvatskoj opravdana su, a to je ovog tjedna još jednom potvrdila i svjetska fuzijska zajednica na danas završenom simpoziju fuzijskih tehnologija u Dubrovniku.

Iz radio intervjua

Pietro Barabschi:

Moramo imati na umu da je i jedno i drugo u određenoj mjeri također eksperiment u upravljanju. To je tako velika međunarodna suradnja i.

Mislim da će neki od problema koje smo do sada imali, korak po korak, postati bolji u smislu kontrole troškova i kontrole rasporeda, kao i kontrole kvalitete, vidjeti kvalitetu što znači izbjegavanje da problema u isporukama koje ne trebaju vrijeme popravka i tako dalje.

Dakle, ovo je pomalo kao, znate, organiziranje orkestra. I u ovom trenutku, orkestar je izgrađen od nekoliko dijelova koji ne sviraju istu glazbu. Tako. Dakle, glazba koja izlazi je bučna. Nije ugodno, recimo.

Sada je stvar organizirati tisuće, kako kažete, inženjera i znanstvenika na način koji je učinkovitiji, dakle inkluzivniji. Europa ima mnogo gradskih resursa u laboratorijima i moramo se pobrinuti da svi hoće. Pravi osjećaj vlasništva u projektu i to je, mislim, vrlo dobar recept da se osigura da će glazba izaći, znate, na dobar način iz svih kutova orkestra.